

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สิ่งสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศให้บรรลุตามเป้าหมาย คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ สามารถสนองต่อเป้าหมายของการพัฒนาประเทศได้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีหลายวิธี วิธีหนึ่งได้แก่ การให้การศึกษา แต่การศึกษาจะมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น ครู การบริหาร และการบริการของสถานศึกษา ซึ่งถ้าหากวิเคราะห์ให้ลึกซึ้งลงไปแล้วจะพบว่า ครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด ส่วนครูจะมีคุณภาพมากน้อยเพียงไรย่อมขึ้นอยู่กับสถาบันการผลิตครู และในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 หมวด 2 แผนนโยบายการศึกษาของรัฐ ข้อที่ 19 ได้กำหนดว่า "รัฐเป็นผู้จัดการฝึกหัดครูทุกระดับ และพึงดำเนินการการผลิตครูเพื่อให้สถานศึกษาต่าง ๆ มีครูผู้สามารถให้การศึกษาได้สมบูรณ์ สมความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ"¹ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลให้ความสำคัญต่อการผลิตครูเป็นอย่างยิ่ง

ในสภาพปัจจุบันสถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตครูมีจำนวน 105 แห่ง เป็นสถาบันผลิตครูที่อยู่ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 20 แห่ง สถาบันผลิตครูในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการดำเนินการโดยกรมต่าง ๆ จำนวน 85 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยพลศึกษา สังกัดกรมพลศึกษา 17 แห่ง วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา 21 แห่ง วิทยาลัยนาฏศิลป์ สังกัดกรมศิลปากร 10 แห่ง วิทยาลัยช่างศิลป์ สังกัดกรมศิลปากร 1 แห่ง วิทยาลัยครู สังกัดกรมการฝึกหัดครู 36 แห่ง โดยสถาบันต่าง ๆ เหล่านี้กระจายอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ คือ ในกรุงเทพมหานคร 32 แห่ง และในส่วนภูมิภาค 72 แห่ง บรรดาสถาบันผลิตครูของรัฐทั้ง 105 แห่ง ที่กล่าวมาแล้วนั้น กรมการฝึกหัดครูซึ่งเป็นสถาบันการผลิตครู สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีจำนวนถึง 36 แห่งกระจายอยู่

¹กระทรวงศึกษาธิการ, แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ยูนิเทคโปรดักชั่น, 2520), หน้า 7.

ทั่วประเทศ โดยตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร 6 แห่ง ภาคใต้ 5 แห่ง ภาคตะวันออก 4 แห่ง ภาคเหนือ 8 แห่ง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 8 แห่ง อัตราเฉลี่ย 2 จังหวัด ต่อ 1 วิทยาลัยครู และวิทยาลัยครูทุกแห่งมีฐานะเป็นสถาบันระดับอุดมศึกษา ทำการสอน 3 ระดับ คือ

1. ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) หลักสูตร 2 ปี รับจากผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ต่อมาในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะที่ 5 (2525 - 2529) ได้กำหนดให้เลิกผลิตครูระดับ²

2. ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง (ป.กศ. สูง) หลักสูตร 2 ปี รับจากผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) หรือผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า

3. ระดับปริญญาตรี ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) หลักสูตร 4 ปี รับจากผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) หรือระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า ส่วนครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) หลักสูตร 2 ปี รับจากผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง (ป.กศ. สูง) หรือระดับอนุปริญญา หรือเทียบเท่า

นอกจากนี้วิทยาลัยครูยังส่งเสริมให้ครูเลื่อนวิทยฐานะของตนเอง โดยเปิดอบรมการศึกษานอกฤดูร้อน (อ.ศ.ร.) เพื่อประโยชน์ในการสอบวิชาชุดครูในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (พ.กศ.) และประโยคครูมัธยม (พ.ม.) แก่ครูประจำการที่ไม่มีวุฒิกู นับเป็นการปรับปรุงความสามารถ ความรู้ของครูประจำการให้สูงขึ้นด้วย

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 3 (2515 - 2519) กรมการฝึกหัดครูได้กำหนดนโยบายให้วิทยาลัยครูรับผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เข้าเรียนในวิทยาลัยครูภาคนอกเวลา ทำให้มีผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยครูเป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้วิทยาลัยครูจึงถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า ผลิตครูล้น ทำให้ครูว่างงาน เป็นการสร้างครูที่ไม่มีคุณภาพ³

²กรมการฝึกหัดครู, แผนพัฒนาการศึกษา กรมการฝึกหัดครู พ.ศ. 2525 - 2529 (กรุงเทพมหานคร : พิษณุการพิมพ์, 2526), หน้า 9.

³กรมการฝึกหัดครู, "การเปลี่ยนแปลงของกรมการฝึกหัดครู," ครบรอบ 25 ปี การสถาปนากรมการฝึกหัดครู (29 กันยายน 2522) : 69.

สาเหตุของการผลิตครูเกินความต้องการ ซึ่งทำให้เป็นปัญหาทางด้านปริมาณนั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากปัจจัยสำคัญ 2 ประการ คือ ความกดดันทางการเมือง สังคม และประชาชน ทำให้วิทยาลัยครูจำเป็นต้องรับนักศึกษาเกินเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนโดยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ อีกประการหนึ่งก็คือ สถาบันฝึกหัดครูกระจายอยู่ในส่วนภูมิภาคทั่วประเทศ โดยเฉลี่ยแล้วทุก 2 จังหวัด จะมีสถาบันการฝึกหัดครู 1 แห่ง สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในส่วนภูมิภาคทั้งด้านการศึกษา และด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือ ด้านการศึกษาวิทยาลัยครูมีหลักสูตรที่สามารถเรียนได้เป็นช่วง ๆ ช่วงละ 2 ปี ทั้งในระดับ ป.กศ. สูง และระดับปริญญาตรี เป็นการสะดวกสำหรับผู้ที่มีฐานะไม่สู้ดี อาจออกไปทำงานช่วงหนึ่งแล้วกลับมาเรียนต่อเมื่อมีโอกาสในด้านเศรษฐกิจ การเรียนต่อในท้องถิ่นของตน หรือจังหวัดใกล้เคียงเป็นการประหยัดกว่าการเข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัยส่วนกลาง⁴

กรมการฝึกหัดครูได้ตระหนักถึงปัญหาการผลิตครูเกินความต้องการ จึงได้พิจารณาทบทวนนโยบายและกำหนดแผนการผลิตครูไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 4 (2520 - 2524) ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ "ให้กรมการฝึกหัดครูอบรมครูประจำการ และบุคลากรทางการศึกษาเป็นหลัก โดยทำหน้าที่ใหม่ตามแนวพัฒนาการศึกษา เพื่อให้ครูได้ปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น ส่วนการผลิตครูภาคค่ำกับการสอบวิชาชุดครูจะลดตามขั้นตอนที่เหมาะสม และอาจเลิกไปในที่สุด"⁵

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴ พจน์ สะเพียรชัย, "แนวโน้มและทิศทางการฝึกหัดครู" ใน ทิศทางการฝึกหัดครูไทย, ชม ภูมิภาค, บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร : สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย, 2529), หน้า 166 - 168.

⁵ สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี, แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (2520 - 2524) (กรุงเทพมหานคร : เรืองแสงการพิมพ์, 2520), หน้า 270.

ต่อมาในปี พ.ศ. 2524 ได้มีการประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายทั่วประเทศ
 ดังนั้น กรมการฝึกหัดครูจึงรับภาระที่จะจัดอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ (อภป.)
 ให้สอดคล้องกับหลักสูตรใหม่ กรมการฝึกหัดครูจึงกำหนดนโยบายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
 แห่งชาติระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2530) เป็นข้อแรกว่า "(1) ประสานงานและจัดทำแผน
 งานการผลิตครู อบรมครู และการใช้ครูในทุกระดับและสถาบันการศึกษาให้สอดคล้องตามหลักสูตร
 การศึกษาที่ปรับปรุงใหม่"⁶

สำหรับนโยบายตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่ 6 (2530 - 2534)
 นั้น กรมการฝึกหัดครูเน้นการฝึกอบรมและบุคลากรทางการศึกษาเป็นหลัก เพื่อยกระดับมาตรฐาน
 วิชาชีพครู โดยแบ่งครูประจำการในการฝึกอบรมเป็น 2 พวก ได้แก่ การฝึกอบรมครูที่มีวุฒิกู
 และไม่มีวุฒิกู ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน อันจะนำไปสู่คุณภาพการศึกษา⁷
 ฉะนั้นจะเห็นว่าตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่ 3 - 6 การฝึกอบรมครูและ
 บุคลากรทางการศึกษาประจำการ ยังคงเป็นภารกิจหลักที่สำคัญของกรมการฝึกหัดครู

สำหรับบทบาทของวิทยาลัยครู พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 มาตรา 5 ได้
 กำหนดว่า "ให้วิทยาลัยครูเป็นสถานการศึกษาและวิจัย มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาวิชาการ
 และผลิตครูถึงระดับปริญญาตรี ทำการวิจัย ส่งเสริมวิชาชีพและวิทยฐานะของครู อาจารย์
 เจ้าหน้าที่ผู้บริหารการศึกษา ทำนุบำรุงวัฒนธรรม และให้บริการทางวิชาการแก่สังคม"⁸

1. ผลิตครูหรือให้การศึกษาฝึกอบรมครูในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา
 (ป.กศ.) ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ. สูง) และระดับครุศาสตรบัณฑิต
 (ค.บ.) ให้กับสถานศึกษาระดับอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา

⁶กรมการฝึกหัดครู, แผนพัฒนาการศึกษา กรมการฝึกหัดครู (กรุงเทพมหานคร :
 กรมการฝึกหัดครู, 2529), หน้า 5.

⁷กรมการฝึกหัดครู, วันสถาปนากรมการฝึกหัดครู 32 ปี (กรุงเทพมหานคร :
 กรมการฝึกหัดครู, 2529), หน้า 65.

⁸"พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518," ราชกิจจานุเบกษา 92 (27 กุมภาพันธ์
 2518) : 1.

2. ส่งเสริมวิชาชีพและวิทยฐานะหรือฝึกอบรมครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา
ประจำการในสถานศึกษาระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน รวมทั้ง
บุคลากรทางการศึกษาทั่วไป

3. ทำการศึกษาค้นคว้า วิจัย โดยเฉพาะในด้านการศึกษา การเรียนการสอน การ
ฝึกหัดครู เพื่อพัฒนาการศึกษาและการฝึกหัดครู รวมทั้งการใช้การศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน

4. ดำเนินการอนุรักษ์ ทำนุบำรุงส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรม โดยเฉพาะวัฒนธรรม
ท้องถิ่น

5. ให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน และมีส่วนในการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะในด้านการ
จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน

ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 4 (2520 -
2524) และเป็นไปตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ.2518 มาตรา 5 สภาการฝึกหัดครูจึง
ได้กำหนดระเบียบสภาการฝึกหัดครูว่าด้วยการให้การศึกษา และฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการ
ศึกษาประจำการ พ.ศ.2519 ประกาศ ณ วันที่ 28 กรกฎาคม 2519 สำคัญของระเบียบ
นี้ กำหนดให้วิทยาลัยครูทั้ง 36 แห่ง จัดการศึกษาและฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา
ประจำการ (อภป.) โดยให้ดำเนินการตามหลักการต่อไปนี้⁹

1. ให้แต่ละวิทยาลัยครู จัดในเขตที่ได้รับมอบหมายจากกรมการฝึกหัดครู
2. ให้จัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมขึ้นในเขตที่รับผิดชอบของตนตามความเหมาะสม
3. ให้ใช้หลักสูตรสภาการฝึกหัดครู หรือหลักสูตรทางการศึกษาอื่นที่ได้รับอนุมัติจากสภา
การฝึกหัดครู
4. ให้วิทยาลัยครูกำหนดผู้บริหาร ผู้ดำเนินการ ผู้ให้การอบรม และเจ้าหน้าที่ตามความ
จำเป็นและความเหมาะสม
5. ผู้ให้การอบรมอาจใช้วิทยากร ผู้บริหารการศึกษา เจ้าหน้าที่การศึกษา หรือผู้ชำนาญ
อื่น ๆ ที่เห็นสมควรได้ด้วย
6. ผู้เข้ารับการอบรม คือ บุคลากรทางการศึกษาประจำการหรือบุคลากรของหน่วยงาน
ที่เจ้าสังกัดต้องการให้การศึกษาอบรม
7. การจัดการศึกษาอบรมจะกระทำในเวลาหรือนอกเวลาราชการก็ได้

⁹กรมการฝึกหัดครู, "โครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการเพื่อ
ส่งเสริมวิทยฐานะตามหลักสูตรสภาการฝึกหัดครู พ.ศ.2519," (เอกสารอัครสำเนา), หน้า 1.

เมื่อบุคลากรทางการศึกษาประจำการศึกษาอบรมครบตามหลักสูตรที่กำหนดแล้ว ผู้เข้าศึกษาอบรมจะได้รับประกาศนียบัตร หรือปริญญาบัตรตามระดับที่เข้ารับการฝึกอบรม

วิทยาลัยครูกลุ่มภาคกลางซึ่งมีจำนวน 5 วิทยาลัย มีหน้าที่รับผิดชอบในด้านการผลิตครูให้การศึกษาฝึกอบรมครู และจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนในเขตจังหวัดที่รับผิดชอบ คือ¹⁰

1. วิทยาลัยครูเทพสตรี รับผิดชอบจังหวัดลพบุรี และจังหวัดสระบุรี
2. วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา รับผิดชอบจังหวัดอยุธยา อ่างทอง และจังหวัดนครนายก
3. วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ รับผิดชอบจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดปราจีนบุรี
4. วิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา รับผิดชอบจังหวัดฉะเชิงเทรา และจังหวัดชลบุรี
5. วิทยาลัยครูรำไพพรรณี รับผิดชอบจังหวัดจันทบุรี ระยอง และจังหวัดตราด

วิทยาลัยครูกลุ่มภาคกลางทั้ง 5 แห่งนี้ ได้เริ่มดำเนินการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ ตามระเบียบของสภาการศึกษาตั้งแต่ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2521 จนถึงปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ¹¹

1. เพื่อเพิ่มทุนวิทยฐานะของครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการให้สูงขึ้น
2. เพื่อเพิ่มทุนสมรรถภาพในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการให้สนองความต้องการของหน่วยงานที่ใช้ครู และมีส่วนในการพัฒนาชุมชน
3. เพื่อเป็นการให้บริการทางการศึกษาแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ ในท้องถิ่นอย่างเสมอภาค
4. เพื่อยกสถานภาพของวิชาชีพให้สูงขึ้น
5. เพื่อเป็นการระดมสรรพกำลังและทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ในการเพิ่มทุนสมรรถภาพและวิทยฐานะของครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการให้มากที่สุด

ต่อมาในปี พ.ศ. 2527 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 เพื่อให้วิทยาลัยครูสามารถบริการท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่ โดยการยกเลิกความในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 และใช้ความต่อไปนี้แทน "มาตรา 5 ให้วิทยาลัยครูเป็นสถาบันการศึกษาและวิจัย มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาวិชาการในสาขาต่าง ๆ ตามความต้องการ

¹⁰จรรยา มิลินทร์, "ทางใหม่ของการฝึกหัดครู," ครูปริทัศน์ 2 (สิงหาคม 2520) : 3.

¹¹กรมการฝึกหัดครู, "งานส่งเสริมวิทยฐานะครูและบุคลากรทางการศึกษา," แผนพัฒนาการศึกษากรมการฝึกหัดครู พ.ศ. 2525 - 2529, หน้า 58.

ของท้องถิ่น และผลิตครูถึงระดับปริญญาตรี ทำการวิจัยส่งเสริมวิทยฐานะของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และให้บริการทางวิชาการแก่สังคม"¹² เมื่อเป็นเช่นนี้จึงทำให้วิทยาลัยครูต้องปรับบทบาทตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2527 วิทยาลัยครูซึ่งได้ปฏิบัติตามความในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู 2518 เกี่ยวกับการส่งเสริมวิชาชีพและวิทยฐานะของครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ผู้บริหารการศึกษา ต้องปรับปรุงแก้ไขโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ (อคป.) เป็นโครงการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการ พ.ศ. 2528 (กศ.บป.) ทั้งนี้เพื่อจัดการศึกษาให้เป็นไปตามความในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2527 ซึ่งระบุให้วิทยาลัยครูทำหน้าที่ให้การศึกษาระดับวิชาชีพในสาขาต่าง ๆ แก่บุคคลทั่วไป นอกเหนือจากผู้ประกอบอาชีพครู โดยมีหลักสูตรรายวิชาการสาขาอื่น ทั้งในระดับอนุปริญญา และปริญญาตรี ตามความต้องการของท้องถิ่น

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบโครงการอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ (อคป.) กับโครงการใหม่พบว่า โครงการ กศ.บป. สามารถรับบุคลากรวิชาชีพอื่นเข้าศึกษา และวิทยาลัยครูสามารถให้การศึกษาระดับวิชาชีพสาขาต่าง ๆ นอกเหนือจากสาขาวิชาชีพครูอีกด้วย ดังวัตถุประสงค์ของโครงการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการ (กศ.บป.) ต่อไปนี้¹³

1. เพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาประจำการ ให้สนองความต้องการของหน่วยงานผู้ใช้บุคลากร และมีส่วนในการพัฒนาชุมชน
2. เพื่อเพิ่มพูนวิทยฐานะแก่บุคลากรประจำการให้สูงขึ้น
3. เพื่อเป็นการให้บริการทางการศึกษาแก่บุคลากรประจำการในท้องถิ่นอย่างเสมอภาค
4. เพื่อนำนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและคุณภาพในการเรียนการสอน
5. เพื่อเป็นการระดมสรรพกำลังทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ในการเพิ่มพูนสมรรถภาพและวิทยฐานะของบุคลากรประจำการให้มากที่สุด

¹²"พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2527," ราชกิจจานุเบกษาฉบับพิเศษ (12 ตุลาคม 2527) : 2.

¹³ฝ่ายประชาสัมพันธ์, สำนักงานเลขาธิการกรม, การจัดการศึกษาสำหรับบุคลากร (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2529), หน้า 4.

ฉะนั้นจะเห็นว่า โครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ (อศป.) และโครงการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรทางการศึกษาประจำการ (กศ.บป.) มีวัตถุประสงค์คล้ายคลึงกัน เพียงแต่โครงการ กศ.บป. ให้การอบรมแก่ผู้เข้ารับการอบรมนอกเหนือจากครูและบุคลากรทางการศึกษา ขณะนี้วิทยาลัยครูกลุ่มภาคกลาง ยังมีผู้อยู่ระหว่างรับการอบรมตามโครงการ อศป. อยู่ในขณะที่ยังไม่มีผู้สำเร็จการอบรมตามโครงการ กศ.บป. ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการจ้ดและปัญหาของโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ (อศป.) เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาครูให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจ้ดโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการในวิทยาลัยครูกลุ่มภาคกลางในด้าน

1.1 สภาพโดยทั่วไปของโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ

1.2 จุดมุ่งหมายของโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ

1.3 หลักสูตรของโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ

1.4 การจัดการเรียนการสอนของโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ

1.5 การประเมินผลการเรียนการสอนของโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ

1.6 การบริหารและดำเนินการของโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ

2. เพื่อศึกษาปัญหาการจ้ดโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการของวิทยาลัยครูกลุ่มภาคกลาง ตามความคิดเห็นของผู้ให้การอบรม ผู้อยู่ระหว่างรับการอบรม และผู้สำเร็จการอบรมแล้วในด้าน

2.1 สภาพปัญหาโดยทั่วไป

2.2 ปัญหาจุดมุ่งหมายของโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ

- 2.3 ปัญหาด้านหลักสูตร
- 2.4 ปัญหาการจัดการเรียนการสอน
- 2.5 ปัญหาการประเมินผลการเรียนการสอน
- 2.6 ปัญหาการบริหารและการดำเนินการ

3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้ให้การอบรม ผู้อยู่ระหว่างรับการอบรม และผู้สำเร็จการอบรมแล้ว ในด้าน

- 3.1 สภาพการจัดและปัญหาโดยทั่วไป
- 3.2 จุดมุ่งหมายของโครงการ
- 3.3 ด้านหลักสูตร
- 3.4 การจัดการเรียนการสอน
- 3.5 การประเมินผลการเรียนการสอน
- 3.6 การบริหารและการดำเนินการ

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาสภาพการจัด และปัญหาของโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ (อศป.) ตามความคิดเห็นของผู้ให้การอบรม ผู้อยู่ระหว่างรับการอบรม และผู้สำเร็จการอบรมแล้ว ในวิทยาลัยครูกลุ่มภาคกลาง ในด้านต่อไปนี้

- 1.1 สภาพการจัดโดยทั่วไป
- 1.2 จุดมุ่งหมายของโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ
- 1.3 หลักสูตรที่ใช้ในการอบรม
- 1.4 การจัดการเรียนการสอน
- 1.5 การประเมินผลการเรียนการสอน
- 1.6 การบริหารและการดำเนินการ

2. ศึกษาเฉพาะผู้ดำเนินการและผู้ให้การอบรม ผู้ที่อยู่ระหว่างรับการอบรม และผู้สำเร็จการอบรมแล้ว ในปีการศึกษา 2526 ของโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ (อศป.) ในวิทยาลัยครูกลุ่มภาคกลาง

วิธีดำเนินการวิจัย

ได้กำหนดขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ ผู้ที่อยู่ระหว่างรับการอบรม และผู้ที่สำเร็จการอบรมตามโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ (อศป.) เฉพาะภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2526 จำนวน 5 วิทยาลัยครู แยกได้ดังนี้

1.1 ประชากรที่เป็นกลุ่มผู้ให้การอบรมฯ ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร และอาจารย์ผู้ให้การอบรม

1.1.1 กลุ่มผู้บริหาร ประกอบด้วยอธิการ รองอธิการ หัวหน้าคณะวิชา และหัวหน้าสำนักงานอธิการ ในวิทยาลัยครูกลุ่มภาคกลาง 5 แห่ง จำนวน 45 คน

1.1.2 กลุ่มอาจารย์ ได้แก่ อาจารย์ผู้ให้การอบรมในโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ (อศป.) ในวิทยาลัยครูกลุ่มภาคกลาง 5 แห่ง จำนวน 443 คน

รวมกลุ่มผู้ให้การอบรมตามโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ ในวิทยาลัยครูกลุ่มภาคกลาง 5 แห่ง จำนวน 488 คน

1.2 ประชากรที่เป็นกลุ่มที่อยู่ระหว่างรับการอบรมตามโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ (อศป.) ในวิทยาลัยครูกลุ่มภาคกลาง 5 แห่ง จำนวน 1761 คน

1.3 ประชากรที่เป็นกลุ่มผู้สำเร็จการอบรมตามโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ (อศป.) ภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2526 ในวิทยาลัยครูกลุ่มภาคกลาง 5 แห่ง จำนวน 2,665 คน

รวมจำนวนประชากรที่ศึกษาทั้งหมดในวิทยาลัยครูกลุ่มภาคกลาง 5 แห่ง จำนวน 4,914 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และอาจารย์ผู้ให้การอบรม ผู้อยู่ระหว่างรับการอบรม และผู้สำเร็จการอบรมตามโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ (อภป.) ในวิทยาลัยครูกลุ่มภาคกลาง 5 แห่ง ในปีการศึกษา 2526 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการของ เกรซซี และ มอร์แกน¹⁴ (Krejcie and Morgan) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นที่ .05 เมื่อเทียบจากตารางดังกล่าวแล้ว ได้กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยคั้งนี้

2.1 ผู้บริหารโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ (อภป.) มีจำนวนประชากร 45 คน ได้นำมาศึกษาทั้งหมด

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์ผู้ให้การอบรม มีจำนวนประชากร 443 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 205 คน คิดเป็นร้อยละ 46.27 ของอาจารย์ผู้ให้การอบรม

2.3 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้อยู่ระหว่างรับการอบรม มีจำนวนประชากร 1,761 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 313 คน คิดเป็นร้อยละ 17.77 ของประชากรผู้อยู่ระหว่างรับการอบรม

2.4 กลุ่มตัวอย่างผู้สำเร็จการอบรม มีจำนวนประชากร 2,665 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 335 คน คิดเป็นร้อยละ 12.57 ของประชากรผู้สำเร็จการอบรม

รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 898 คน คิดเป็นร้อยละ 18.27 ของประชากรทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 2 ชนิด คือ

1.1 แบบสอบถาม สำหรับกลุ่มผู้ให้การอบรม ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร และอาจารย์ กลุ่มผู้อยู่ระหว่างรับการอบรม และกลุ่มผู้สำเร็จการอบรมแล้วในวิทยาลัยครูภาคกลาง จำนวน 5 แห่ง โดยแยกแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน คือ

---

¹⁴Robert V. Krejcie and Dayle W. Morgan, "Determining Sample Size for Research Activities," Educational and Psychological Measurement Vol. 30, No. 30 (Autumn, 1970) : 607 - 608.

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัด และปัญหาของโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ (อภป.) รวม 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านสภาพทั่วไป
2. ด้านจุดมุ่งหมาย
3. ด้านหลักสูตร
4. ด้านการจัดการเรียนการสอน
5. ด้านการประเมินผลการเรียนการสอน
6. ด้านการบริหารและดำเนินการ

2. การสร้างเครื่องมือวิจัย ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้น ดังนี้

2.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร งานวิจัย และตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และได้อาศัยแนวทางในการจัดอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการของกรมการฝึกหัดครู นอกจากนี้ยังได้อาศัยจากการสอบถาม และการเสนอแนะจากอาจารย์ผู้ให้การอบรม ผู้บริหาร ผู้อยู่ระหว่างรับการอบรม และผู้ที่สำเร็จการอบรมไปแล้ว เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.2 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย เมื่อเห็นชอบแล้วจึงนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องตามหลักวิชาการ และความตรงตามเนื้อหา (Content validity) แล้วนำไปทดลองใช้กับคณะกรรมการดำเนินงานโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ ผู้ให้การอบรม ผู้อยู่ระหว่างรับการอบรม และผู้สำเร็จการอบรมแล้วที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน แล้วนำผลที่ได้มาหาความเที่ยงโดยใช้สูตร¹⁵

¹⁵ ล้วน สายยศ, "ความเชื่อมั่นแบบต่าง ๆ," วารสารการวัดผลการศึกษา (กันยายน - ธันวาคม 2522) : 90.

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{\sum s_t^2} \right]$$

เมื่อ α = สัมประสิทธิ์ของความเที่ยง

n = จำนวนข้อของแบบสอบถาม

s_i^2 = ความแปรปรวนของคะแนนข้อหนึ่ง ๆ

s_t^2 = ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขเป็นฉบับสมบูรณ์ นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เลือกไว้ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง และเก็บรวบรวมข้อมูลกลับ โดยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นดังนี้

1. ทำจดหมายขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ถึงผู้บริหาร อาจารย์ผู้ให้การอบรม ผู้อยู่ระหว่างรับการอบรม และผู้สำเร็จการอบรมแล้ว
2. ขอนหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปยังอธิการวิทยาลัยครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการวิจัย
3. แจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง โดยที่ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปแจกด้วยตนเอง ส่วนหนึ่ง และส่งทางไปรษณีย์อีกส่วนหนึ่ง พร้อมทั้งขอนัดวัน เวลาในการรับแบบสอบถามคืน
4. รับแบบสอบถามคืนจากผู้ตอบแบบสอบถาม โดยไปรับด้วยตนเอง และรับทางไปรษณีย์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยแจกแจงค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลสภาพการจึก และปัญหาของโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการในแต่ละข้อ โดยการคำนวณหาค่ามัธยเลขคณิต (X) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลแต่ละด้าน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อทดสอบความแตกต่างทางความคิดเห็นของผู้ให้การอบรม ผู้อยู่ระหว่างรับการอบรม และผู้สำเร็จการอบรมแล้ว

ข้อมูลทั้งหมดที่ให้นำเสนอในรูปตารางและความเรียง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

สภาพการจึก หมายถึง ลักษณะการให้บริการทางการศึกษาในเรื่องการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ

โครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ (อคป.) หมายถึง โครงการตามประกาศของสภาการฝึกหัดครู ลงวันที่ 28 กรกฎาคม 2519 เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ และวิทยฐานะทางวิชาชีพให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ

ผู้ให้การอบรม หมายถึง ผู้บริหาร ซึ่งได้แก่ อธิการ รองอธิการ หัวหน้าคณะวิชา และหัวหน้าสำนักงานอธิการ และอาจารย์ผู้ให้การอบรมในโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการในวิทยาลัยครูกลุ่มภาคกลาง

ผู้อยู่ระหว่างรับการอบรม หมายถึง ครูประจำการและบุคลากรทางการศึกษาประจำการที่อยู่ในระหว่างการอบรม ซึ่งได้ผ่านการฝึกอบรมมาแล้ว 4 ภาคเรียน

ผู้สำเร็จการอบรมแล้ว หมายถึง ครูประจำการและบุคลากรทางการศึกษาประจำการที่สำเร็จการอบรมตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ของสภาการฝึกหัดครู ในภาคเรียนฤดูร้อน ปีการศึกษา 2526

วิทยาลัยครูกลุ่มภาคกลาง หมายถึง วิทยาลัยครูเทพสตรี วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ วิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา และวิทยาลัยครูรำไพพรรณี

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ผู้ตอบมีความจริงใจในการตอบแบบสอบถาม การตอบแบบสอบถามแต่ละข้อจึงถือว่าเป็นความคิดเห็นของผู้ตอบจริง ๆ
2. สถานที่ตอบแบบสอบถามไม่มีอิทธิพลต่อการตอบแบบสอบถาม
3. ศึกษาเฉพาะโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ (อศป.)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบข้อมูลเบื้องต้น เกี่ยวกับสภาพการจัดและปัญหาของโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดการฝึกหัดครู และหน่วยงานอื่น ที่เกี่ยวข้องกับการจัดอบรม
2. เพื่อทราบความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ผู้ให้การอบรม ผู้อยู่ระหว่างรับการอบรม และผู้สำเร็จการอบรมที่มีต่อโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ
3. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขการดำเนินการของโครงการฝึกอบรมบุคลากรประจำการสาขาวิชาชีพครูต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย